

Реферат на тему: "Особливості поезії міннезангу: напрями, жанри, основні мотиви"

Тематично-літературні

Реферат на тему:

"Особливості поезії міннезангу: напрями, жанри, основні мотиви"

Коли згадують про середньовіччя, то переважно уявляють собі закованого в лати лицаря з важким мечемрога, кам'яні громади феодального замку, виснажливу працю кріпака, сумовитий дзвін, що лунає за монастирською стіною, і ченця, який відрікся від мирських спокус. Залізо. Камінь. Молитви і кров.

Так, усе це, звичайно, так і було. Чимало в середні століття нагромаджувалося важкого, темного, нелюдського. Але люди завжди залишалися людьми.

Поетичне слово звучало в той час усюди — і в храмі, і в лицарському замку, і на міському торговищі, і в колі хліборобів. Митецькі співаки згадували про славних богатирів, що робили дивні подвиги. Люди різного звання і положення, жінки і чоловіки пекли про любов, про весну, про веселі і смутні події в людському житті. Так, видимо, обстояло справу вже на початку середніх століть.

Любовна лірика, правда не народна, а лицарська, у XII ст. якось відразу зайняла одне із самих видних місць у літературі середніх століть. Цей розквіт світської ліричної поезії, що почався на півдні Франції, у Провансі, а потім охопив ряд європейських країн, знаменувало настання нового етапу в культурній історії середньовічної Європи.

Трубадури були першими куртуазними ліриками Європи. За ними пішли поети інших європейських країн. Серед них видне місце зайняли німецькі міннезингери ("співаки любові"), що виступили в останній третині XII століття. До цього часу у феодальній Німеччині склалися умови, благоприприятствовавшие розвитку придворної лицарської культури. До початку XIII століття німецька куртуазна поезія, як лірична, так і епічна (лицарський роман), уже досягла чудового розквіту.

На загальному тлі європейської куртуазної поезії особливе місце посідає надзвичайно багата і різноманітна німецька поезія — міннезанг (пісня кохання). Міннезанг пройшов у своєму розвитку складний шлях, в якому виразно спостерігаються чотири найважливіші етапи: ранній міннезанг, що сформувався порівняно незалежно від мистецтва трубадурів (1150-1180 рр.); міннезанг, позначений сильним впливом романської, у тому числі й провансальської поезії (1190-1200 рр.); період розквіту (1200-1230 рр.); період кризи лицарської культури (1240-XIV ст.) Найвидатнішими міннезингерами вважаються Кюренберг, Дітмар фон Айст, Генріх фон Фельдеке, Фрідріх фон Хаузен, Тангейзер та найвідоміший — Вальтер фон дер Фогельвейде.

Я твій в дні щастя й дні біди.

Нікого іншого не жди.

Тебе замкнув я в моєму серці,

А ключик зник, хто й зна куди.

Лишайся в серці назавжди.

Мистецтво німецького міннезанга, широко розповсюджене в XII-XIV ст., зародилося під впливом пісень трубадурів, але особливо сильний вплив зробила на нього народна культура. Основні вогнища цього мистецтва — Ейзенах, Відень, Вартбург (у 1207 р. у Вартбурзі відбувалося знамените змагання міннезингерів). Крім любовної лірики (яка поступалася в яскравості і безпосередності ліриці труверів), у середовищі міннезингерів існували релігійно-моральні притчі, сатиричні пісні, військові балади і т.п.

Будучи прихильниками світського мистецтва, міннезингери в Німеччині знаходилися все-таки під більш сильним впливом церкви, ніж трубадури і трувери у Франції. В іншому риси їхньої творчості були схожі: у піснях панувало одноголосся, ритм визначався в першу чергу ритмом вірша, роль музичних інструментів зводилася в основному до виконання вступів, інтерлюдій, постлюдій.

Найбільш відомий з міннезингерів — Вальтер фон дер Фогельвейде (1170 — 1230). Пісні його виразні, мелодично рельєфні і багато в чому родинні фольклору. Вперше в лицарській ліриці він оспівав любов до дівчини з народу. Одному із самих обдарованих міннезингерів — Вольфраму фон Ешенбаху (XIII ст.) належать художні обробки древніх кельтських і німецьких сказань, зокрема — про лицарів Грааля і про Парсифаля (згодом мотиви цих легенд використовує у своїх операх Р.Вагнер). У першій половині XIII ст. створюють пісні Вацлав Рютенський і баварський лицар Нідгарт фон Рювенталь. Популярністю користалися також міннезингери Райнмар фон Хагенау (учитель Вальтера фон дер Фогельвейде), Генріх з Мейсена на прізвисько Фрауенлоб (тобто той, хто роздає хвалу дамам) і його суперник Бартель Регенбоген. Плеяду відомих міннезингерів замикає Освальд фон Волькенштейн (1377-1445), майстер вишуканої (куртуазної) лірики.

На межі XIV — XV ст. у зв'язку з розпадом лицарства поступово загасає мистецтво міннезанга. Деякі його риси одержують нове втілення у творчості мейстерзингерів.

Зрозуміло, що міннезингери широко використовували досвід провансальських трубадурів, що вперше розробили концепцію куртуазного служіння, і їхній північнофранцузьких послідовників — труверів.

У міннезингерів, зокрема, зустрічаємо ми поетичну форму, що походить до романських зразків. Наприклад, розповсюджена в міннезингерів "пісня світанку" (тагелід) збігається з провансальською альбою, а строфічна любовна "пісня" наближається до кансону.

Разом з тим міннезанг (так починаючи з XVIII ст. називають німецьку середньовічну лицарську лірику) володіє рядом своєрідних рис: у ньому меншу роль, ніж у поезії романській, відіграє почуттєвий елемент.

Німецькі поети більш схильні до рефлексії, моралізації, до перенесення життєвих

проблем у сферу умоглядних спекуляцій. Їх гедонізм носить звичайно більш стриманий характер. Нерідко їхні добутки пофарбовані в релігійні тони. Однак, як і поезія трубадурів, поезія міннезингерів була в основному світською. Поряд із провансальською поезією, вона з'явилася помітною віхою на шляху "світцості" європейської літератури середніх століть. Зустрічаються серед міннезингерів поети талановиті, тонкі, митецькі версифікатори й у той же час, незважаючи на відому схоластичну скутість, задушевні і прості, здатні радісно оспівати природу і любов чи ополчитися на всемогутню кривду. Ще і зараз охоче прислухаєшся до їхніх дзвінких голосів і цілком розумієш Ріхарда Вагнера, який звів їм величний пам'ятник у своїй опері "Тангейзер".

Варто помітити, що не відразу міннезанг підкорився вимогам куртуазії. Спочатку, поряд з напрямком власне куртуазним, зв'язаним із традиціями трубадурів, помітну роль відіграв інший напрямок, звернений до традицій вітчизняної старовини, близький до народних любовних пісень і навіть до героїчного епосу. Поети цього напрямку, що виник на південному сході Німецької імперії, не прагнули до складних, вишуканих форм, їхня строфіка проста, вірші звичайно зв'язані парними римами. На зв'язок з героїчним епосом вказує "нібелунгова" строфа, що зустрічається в поета Кюренберга, що діяв між 1150 і 1170 роками. Сам поет називає її "строфою Кюренберга", що дало привід деяким ученим вважати його автором однієї з ранніх редакцій "Пісні про Нібелунгів". Охоче звертаються старші міннезингери, і в їхнє число Кюренберг, до "жіночих пісень", що походять у древній культурній традиції. У цих піснях жінка звичайно ремствує на самотність, на те, що її залишив улюблений. У пісні Кюренберга "Цей сокіл ясний був мною приручений..." жінка порівнює улюбленого із соколом, що злетів під хмари. Узагалі концепція любові в поетів-архаїстів часом помітно відходить від куртуазних уявлень. У них у ролі ліричного героя нерідко виступає жінка, а не дівчина. Саме їй призначено зітхати і молити про любов, у те час як гордовитий і суворий чоловік з легкістю її залишає.

Однак вже в поетів цього напрямку проступали куртуазні риси. Вони стали визначальними в куртуазній ліриці, що зародилася на Рейну, у безпосередній близькості від лицарської Франції, і надалі поширилася по всій країні. Одним з її творців був автор першого німецького куртуазного роману "Енеїда" — Генріх фон Фельдеке (нар. у середині XII ст. — помер до 1210 р.). Утім, у його ліричних піснях, що писалися за зразком куртуазних пісень трубадурів, ще чуються відзвуки поезії німецьких шпільманів з її лукавими народними інтонаціями.

У меланхолійні тони пофарбовані любовні пісні Фрідріха фон Хаузена (близько 1150 — 1190), учасника хрестового походу, поета, що зіграв видну роль у розвитку куртуазного міннезанга. Порівнюючи себе з Енеєм, що багато випробував на своєму столітті, поет упевнений, що прекрасна дама, який він віддали своє серце, ніколи не погодиться стати його Дидоною ("ПРО, як вона була горда..."). До того ж щиросердечний розлад сушить поета. Одержимий любов'ю, він біжить від її, відправляючись у хрестовий похід. У служінні богу сподівається знайти він рятунка

від мирських хвилювань ("З моїм упертим серцем у сварці тіло...").

Тим часом наближається розквіт міннезанга. За Генріхом фон Фельдеке і Фрідріхом фон Хаузенон потягнувся довгий ряд поетів, що дуже вишукано оспівують "високу любов". Потрапивши в любовний полон, вони майже не зауважують навколишнього світу, вся істота їх виткана з любовного томління, з найтонших переливів почуття. Особливо характерно це для поезії Рейнмара фон Хагенау, названого Старим (близько 1160 — близько 1205), найвизначнішого попередника Вальтера фон дер Фогельвейде. Поет як би бродить по зачарованому колу поряд зі своєю любовною тугою. Пісні його — звичайно скорботні монологи, наповнені скаргами і пенями. Рейнмар не утомлюється ремствувати на жорстокосердість прекрасної дами, що хоча і приймає його служіння, але позбавляє його навіть самих незначних своїх милостей. Миготять роки, а єдине придбання міннезингера — це сумна сивина ("Нею жив я стільки років..."). Як і всякий закоханий, поет потай мріє про близькість, про те, що щастя йому коли-небудь посміхнеться. Але він подавлений тим, що пані не побажала оцінити його відданості, вірності і палкого серця. Але ж у світі навряд чи знайдеться любов, що була б сильніше його любові ("Пані я закликаю стільки років!.."). І дарма наклепники беруть під сумнів щирість його любовних виливів. У любові — його життя, але також і його горі. Горі викидає із серця закоханого поета скорботні пісні. Іноді поету навіть починає здаватися, що любовна туга перетворила жар його серця в льодовий холод. Навіть весна не може совладати з його тугою. Для нього перестали цвісти квіти, замовкли співочі птахи. Вічна зима запанувала в його серце ("Від цих лих сум живий...").

Попри все те поет не відрікається ні від життя, ні від любові. Навіть знівечений розпачем, не сміє він клясти і ганьбити прекрасних дам ("Що закоханому страждальцю моя рада..."). Хіба нагорода укладена не в самій любові? Хіба не повинний він радуватися тому, що пані не відкидає його пісень? Та й чи варто взагалі зазіхати на бездоганну чистоту прекрасної дами? Нехай уже краще, не зглянути до земної суєти, опромінює вона світ своїм чудовим небесним сяйвом ("Печуть не від гарного життя...").

Зустрічаються в Рейнмара "жіночі пісні" і віршовані діалоги за участю жінок. У них часом розкривається важлива таємниця. Виявляється, зовнішня холодність дами далеко не завжди означає її безсердечність. Часом це лише маска, під якою таїться трепетне серце. Охоче слухаючи ніжним пісням лицаря, випробуючи до нього глибокий потяг і разом з тим страшачи падіння, шляхетна дама в суворості знаходить вихід зі скрутного положення ("Усі суми дістаються мені однієї...").

Утім, не завжди поети-лицарі блукали в густому тумані любовної меланхолії. Так, видатному міннезингеру Генріху фон Морунгену (близько 1150 — 1222) характерна пластична виразність і загальний світлий, життєлюбний тон. Навіть у піснях про нерозділену любов земний світ не втрачав для поета своєї привабливості і багатокольорності. Вінцем земної краси була, зрозуміло, прекрасна дама, що полонила міннезингера. На її обличчі він бачив "білі лілії і червоні троянди". Магія любові перетворює красуню в сонце, дарующее тепло і життя зачарованому поету. Найменша прихильність прекрасної дами наповняє його безмежною радістю і радістю, і вся

природа радується і радіє разом з ним ("Серце в небо піднялося..."). Та ж природа підказує поету порівняння і поетичні образи. Подібно блискавкам, що запалюють дерева, очі красуні запалюють його серце. Ластівка не чекає так сонячних променів, як поет чекає ніжних ласк своєї обраниці ("Дуже багатьох цей мучить недугу..."). Себе поет охоче порівнює зі співочим птахом, що тішить слух пані. Є підстави думати, що Генріх фон Морунген був знаком з латинською поезією — середньовічної й античної. Так, порівняння з Нарцисом поета, що задивився на кохану, запозичено з "Метаморфоз" Овідія.

Молодшими сучасниками Генріха фон Морунгена були Гартман фон Ауе (близько 1170 — близько 1210) і Вольфрам фон Ешенбах (близько 1170 — близько 1220). Вони насамперед епіки, автори чудових лицарських романів, але і куртуазна лірика їх залучала. Правда, лірична спадщина Гартмана не дуже значно. Серед численних пісень "високої" любові, що наводнювали в той час Німеччину (Генріх фон Ругге, Альбрехт фон Йохансдорф, Рудольф фон Феніс, імператор Генріх VI і ін.), пісні Гартмана не виділялися особливо помітно. Незрівнянно яскравіше його пісня "Я тепер не занадто рад...", у якій поет відрікався від служіння знатним дамам і прямо заявляв, що "низьку" любов предпочитає марної й образливий для чоловіка куртуазної любові. Впливає в зв'язку з цим нагадати, що в романі "Бедний Генріх" Гартман з явним співчуттям оповідав про те, як самовіддана селянська дівчина стала законною дружиною високошляхетного лицаря, осмелившогося кинути виклик становим забобонам середніх століть.

Відбитком сильного і самобутнього таланту відзначені "пісні світанку" Вольфраму фон Ешенбаха, що настільки захопили Ф. Енгельса. в одній з них автор "Парцифалья" змело порівнює світанок, що розлучає закоханих, зі страшним чудовиськом, що неухильно піднімається на небозвід і надривним хмари своїми вогненними пазурами ("От крізь хмари блиснули на сході...").

Але, звичайно, найвищу вершину німецької середньовічної лірики утворить різноманітна творчість Вальтера фон дер Фогельвейде (близько 1170 — близько 1230). Почавши як учень Рейнмара, він незабаром широко розсунув границі міннезанга, збагативши його новими темами і формами і тією глибиною почуттів, тією задушевністю, яких не знайти в інших німецьких поетів середніх століть. Бідний лицар, який вів неспокійне життя шпільмана і лише на схилі років, що одержав від імператора Фрідріха II невелику садибу, що рятувала його від нестатків, Вальтер ближче стояв до навіколишнього світу, чим його знатні співтовариші по мистецтву. Він багато мандрував, багато чого бачив, близько до серця приймав долі вітчизни. Йому не була властива станова зарозумілість, яка переповнювала, наприклад, Бертрана де Борна. Напроти того, Вальтер у пору свого творчого розквіту демократизував поезію міннезанга, черпаючи з народних поетичних джерел і прославляючи поряд з "високою" любов'ю любов "низьку", нескінченно далеку від манірного аристократичного етикету. У чомусь він іноді перегукується з життєрадісною поезією вагантов. Для Вальтера справжня, а отже, радісна любов — це завжди "блаженство двох сердець", тому що

одне серце не може неї вмістити ("Любов — що значить це слово?"). При цьому простої, тепле слово "жінка" (wîp) поет предпочитає зарозумілому, холодному слову "пані" (frouwe) і навіть дозволяє собі жартувати над пані, позбавленими жіночої привабливості ("Прямо скажу вам, що суспільству тільки на шкоду..."). І героїнею його пісень часом виступає не знатна, гордовита дама, що змушує страждати закоханого, але проста дівчина, що сердечно відповідає на почуття поета. За її скляне колечко поет готовий віддати "усе золото придворних дам") ("Улюблена, нехай бог..."). Широко відома чудесна пісенька Вальтера "У гаї під липкою..." с веселим приспівом "тандарадай", написана в дусі народної "жіночої" пісні, така мила і наївна, піднімаючи "низьку" любов на величезну висоту справжнього людського почуття.

Творчість міннезингерів хоча і не вичерпує всього багатства лірики середніх століть, усе-таки дає ясне уявлення про той розквіт, що наступив у ліричній поезії Європи в XII — XIII століттях. Якщо залишити осторонь класичну стародавність, це був перший великий розквіт європейської лірики, за яким у свій час пішов ще більш могутній розквіт, породжений епохою Відродження. Адже ренесансна поезія безліччю ниток була зв'язана з прогресивними літературними шуканнями попередніх сторіч.

Використана література:

1. Всесвітня історія. Підручник. — К., 2000.
2. Літературна енциклопедія. — К., 1994.
3. Література середньовіччя. — М., 1990.